

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 10/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä toukokuuta 2012 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain muuttamisesta (HE 45/2012 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Laura Vilkkonen, rakennusneuvos Juha Parantainen ja ylitarkastaja Pauli Pullinen, liikenne- ja viestintäministeriö
- yksikön päällikkö Petri Makkonen, Viestintävirasto
- projektipäällikkö Esa Huurreoksa, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Senior Advisor Markku Lamminluoto, DNA Oy

- toimitusjohtaja Antti Korpela, Etelä-Satakunnan Puhelin Oy
- toimitusjohtaja Jarno Laitinen ja hallituksen puheenjohtaja Esa Vigren, Kymijoen Kyläkuitu
- kehitysjohtaja Tapio Haapanen, TeliaSonera Oyj
- erityisasiantuntija Simo Tanner, Suomen Kuntaliitto
- lakiasioiden päällikkö Marko Lahtinen, FiCom.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- valtiovarainministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- saaristoasiain neuvottelukunta
- Kilpailuvirasto
- Lapin liitto
- Elisa Oyj
- Finnet-liitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nykyisin säädettyjen valtion ja kunnan maksuosuuksien lisäksi tuen hakijan sallit-
taisiin vastaanottaa muita laajakaistatukiohjelmaan kuulumattomia lisätukia julkisilta tahoilta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan valtion tuen

osan maksamista etukäteen ennen tuen avulla rakennetun laajakaistaverkon valmistumista.

Esityksen taustalla on laajakaistayhteyksien kehittämisestä annettu valtioneuvoston periaatepäättös. Muutosten tarkoituksena on helpottaa tuettujen laajakaistahankkeiden rahoitusta verkkojen rakennusaikana ja siten lisätä teleyritys-

ten kiinnostusta osallistua laajakaistatukihankkeeseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2012.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yleistä

Laajakaistatukea koskeva lakiehdotus liittyy valtioneuvoston joulukuussa 2008 tekemään periaatepäätökseen, jossa asetettiin tavoitteeksi, että lähes kaikki suomalaiset ovat enintään kahden kilometrin etäisyydellä 100 Mbit/s yhteyden mahdollistavasta viestintäverkosta vuoteen 2015 mennessä.

Valiokunta pitää erittäin hyvänä, että valtion laajakaistatuen maksamista ja tuen saamisen ehtoja pyritään kehittämään hankkeiden käynnistymistä ja laajakaistarakentamisen tehokasta etenemistä edistävällä tavalla. Valiokunta pitää erityisen hyvänä, että ehdotuksilla edistetään pienten toimijoiden mahdollisuuksia hankkeiden toteuttamiseen.

Valiokunta korostaa, että laajakaistahankkeen keskeisenä periaatteena on myös jatkossa välttämätöntä pitää teknologianeutraaliutta. Käytännössä hankkeilta edellytetyt nopeuksia on kuitenkin tällä hetkellä mahdollista saavuttaa vain kiinteän verkon yhteyksillä. Matkaviestinverkoissa ei käytössä olevalla teknologialla ainakaan vielä tällaisiin nopeuksiin päästä. Teknologian kehitystaso määrittää siten tällä hetkellä tosiasiasa pitkälle laajakaistahankkeissa käytetyn teknologian, mutta jatkossa sääntelyn teknologianeutraalius voi mahdollistaa joustavuuden teknologian kehittyessä edelleen. Valiokunta toteaa, että teknologianeutraaliudesta huolehtiminen voi olla jatkossa yksi keskeinen tekijä myös

verkkojen rakentamiskustannusten optimoinnin kannalta.

Valiokunta pitää hyvin tärkeänä, että suunnitelmien mukaan keväällä 2013 huutokaupattavien 800 Mhz:n taajuuksia käyttävien mobiiliverkkojen vaikutuksia kansalaisten ja yritysten laajakaistaverkkojen käyttötarpeisiin seurataan aktiivisesti ja arvioidaan, miten hyvin ne pystyvät vastaamaan myös käyttäjien tulevaisuuden tarpeisiin. Valiokunta katsoo, että hankkeiden suunnittelulla ja rahoituksella tulee huolehtia siitä, että mobiililaajakaistayhteyksiin liittyvien huutokauppojen jälkeen ei synny tilannetta, jossa valokuituyhteyksille ei löytyisi hankkeiden toteuttamisen kannalta riittävästi kysyntää. Eri teknologioita ja sekä kiinteitä että langattomia verkkoja täytyy pystyä hyödyntämään tapauskohtaisesti tarkoituksenmukaisimmalla ja kustannustehokkaimmalla tavalla ja tarvittaessa toisiaan täydentäen. Valiokunta pitää keskeisenä sitä, että sekä kuituteknologiaa että mobiiliteknologiaa tarvitaan käyttäjien erilaisten käyttötarpeiden tyydyttämiseen. Kiinteät laajakaistaverkot tarjoavat tällä hetkellä nopeampia maksiminopeuksia, mobiiliverkot taas ennen kaikkea liikkuvuutta yhteyksien käytössä. Valiokunta pitää selvänä, että molemmille teknologioille löytyy tarve myös jatkossa ja kiinteiden verkkojen tarjoamat edut tulee pyrkiä hyödyntämään edistämällä kiinteän verkon laajakaistahankkeiden toteuttamista. Valiokunta pitää hankkeiden tavoitteiden toteuttamisen kannalta olennaisen tärkeänä myös sitä, että saatavilla olevia liittymiä markkinoidaan riittävästi palvelujen käyttäjille.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että hankkeita toteutettaessa selvitetään uudenlaisia rakentamistapoja laajakaistahankkeiden kokonaiskustannusten madaltamiseksi esimerkiksi yhdistämällä laajakaistarakentamista osaksi muuta infrastruktuuria, kuten tiehankkeita tai sähköverkkoja. Tuettavan runkoverkon lisäksi hankkeiden

menestyminen riippuu osin myös tilaajayhteyden kustannuksista.

Tietoyhteiskuntakehitys tulee olemaan jatkossa kansalaisten arjen sujuvuuden ja sekä yritysten että erilaisten muiden yhteisöjen toiminnan kannalta yhä tärkeämpää. Valiokunta pitää laajakaistahankkeen toteuttamista tietoyhteiskunnan kehittämisen kannalta tärkeänä. Valiokunta painottaa, että laajakaistaohjelman toimeenpanon jatkamisella ja tavoitteiden tasapuolisella saavuttamisella on olennainen merkitys Suomen lähivuosien tietoyhteiskuntakehityksen ja myös aluekehityksen kannalta.

Toimivien ja riittävän nopeiden viestintäyhteyksien tarve saattaa korostua harvaan asutuilla alueilla, joissa etäisyydet ovat pitkiä ja kaikkia fyysisiä palveluita ei ole muutoin saatavilla. Alueilla, joilla markkinoiden kilpailu ei turvaa tarvittavien yhteyksien tarjontaa, tarvitaan myös valtion tukia ja niiden jakamista joustavalla ja hankkeiden liikkeelleläähtöä ja toteuttamista parhaiten edistävällä tavalla. Asiantuntijakuulemisessa on korostettu sitä, että julkista tukea jaettaessa on varmistettava, ettei tukea myönnetä sellaisille alueille, joille tarvittavat yhteydet olisi ilman tukea rakennettu kilpailuilla kaupallisilla markkinoilla. Valiokunta toivoo, että esityksellä pystytään lisäämään myös suurempien teleyritysten kiinnostusta erityisesti niillä alueilla, joilla suuret teleyritykset eivät tähän mennessä ole katsoneet taloudellisesti kannattavaksi osallistua laajakaistahankkeiden toteuttamiseen.

Eräitä erityiskysymyksiä

Yleisesti ottaen esitystä on pidetty asiantuntijakuulemisissa tavoitteiltaan kannatettavana. Valiokunta pitää erityisen kannatettavana ehdotusta siitä, että 50 % tuesta voidaan maksaa jo etukäteen. Valiokunta katsoo, että tämä vaikuttaa huomattavasti toimijoiden mahdollisuuksiin käynnistää ja viedä alueellisesti tärkeitä hankkeita eteenpäin.

Asiantuntijakuulemisessa on kuitenkin tuotu mm. esille, että lakimuutosta tulisi voida soveltaa kaikkiin niihin hankkeisiin, joista ei vielä ole tehty Viestintäviraston tukipäätöstä. Ehdotuksen mukaan muutettua lakia sovellettaisiin vasta

lain voimaantulon jälkeen kilpailutettaviin hankkeisiin. Lisäksi on mm. ehdotettu tilaajayhteyden ja tukikelvottomien, niin sanottujen mustien pisteiden määräytymistä koskevia säännösmuutoksia. Valiokunta toteaa, että näitä ehdotuksia ei sen saaman selvityksen mukaan voida EU-oikeudesta ja sitä koskevista komission tulkinnoista johtuen toteuttaa asiantuntijalausunnoissa ehdotetuilla tavoilla.

Asiantuntijakuulemisessa on myös tuotu esille, että ennakkomaksun käyttöönotto tulee lisäämään riskiä valtion taloudellisiin menetyksiin. Valiokunta yhtyy periaatteessa tähän näkemykseen ja toteaa, että asiaan tulee kiinnittää huomiota hakijoiden ja tukiedellytysten huolellisella ennakkoarvioinnilla.

Liikenne- ja viestintävaliokunta katsoi aikanaan laajakaistatukea koskevassa mietinnössään LiVM 20/2009 vp, että erityisesti laajamittaisemmissa ja pidempikestoisissa hankkeissa tulisi olla mahdollista maksaa tuki myös useamassa erässä. Valiokunta ehdotti tuolloin, että lakiin lisätään uusi säännös, jonka mukaan Viestintävirasto voi päättää tuen hakijan pyynnöstä, että tällaisissa hankkeissa valtion tuki voidaan Viestintäviraston päätöksellä maksaa useamassa erässä vuosittain. Nyt käsittelyssä olevassa ehdotuksessa tämä mahdollisuus poistuisi. Valiokunta arvioi saamansa selvityksen pohjalta, että ehdotuksen mahdollistama 50 %:n ennakkomaksu mahdollistaa aiempaa suuremman joustavuuden ja hankkeiden etenemisen. Näin ollen säännöstä tuen maksamisesta useammassa erässä vuosittain ei valiokunnan näkemyksen mukaan ole tarpeen säilyttää.

Yksityiskohtaiset perustelut

5 §. Valtioneuvoston päätös tuen jakautumisesta maakunnittain. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valtioneuvoston päättämät maakuntakohtaiset valtion tukea koskevat kiintiöt ovat jääneet joissakin maakunnissa käyttämättä. Toisissa maakunnissa taas on ollut pulaa rahoituksesta eli rahoitustarve on ollut kiintiöitä suurempi. Valtioneuvosto on antanut 3.5.2012 periaatepäätöksen laajakaistayhteyksien kehittä-

misestä laajakaistahankkeesta tehdyn väliarvioinnin pohjalta. Kyseisessä periaatepäätöksessä on linjattu, että tukimäärärahan maakunnittaisista kiintiöistä tulisi luopua keväällä 2012. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valtioneuvoston on tarkoitus tehdä erillinen päätös, jolla maakuntakiintiöistä luovutaan.

Valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että yksi valtakunnallinen kiintiö mahdollistaisi tukirahoituksen joustavamman jakamisen ja maakuntakohtaisten hankkeiden erilaisen toteuttamisvaiheiden huomioonottamisen. Valiokunta ehdottaa, että lain 5 §:ään lisättäisiin säännös siitä, että valtioneuvosto voi päättää, jakautuuko valtion tuki maakunnittaisina kiintiöinä. Tämä tarkoittaisi sitä, että nykyisistä maakuntakiintiöistä voitaisiin luopua valtioneuvoston päätöksellä, jolloin tuki on maakuntien käytettävissä yhtenä valtakunnallisena kiintiönä. Valiokunnan käsityksen mukaan muutos li-

sää joustavuutta hankkeiden toteuttamisessa ja tukien jakamisessa ja on siten omiaan edistämään hankkeiden käynnistymistä ja loppuun saattamista. Valiokunta ehdottaa myös mainitun pykälän otsikon muuttamista vastaamaan paremmin muutetun pykälän sisältöä.

6 §. *Valtion tuen julkinen hakumenettely.* Valiokunta katsoo edellä 5 §:ään ehdotettujen muutosten vuoksi, että lain 6 §:ään tulee lisätä viittaus 5 §:ssä tarkoitettuun valtioneuvoston päätökseen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain (1186/2009) 5 ja 6 § (poist.), 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 4 momentti ja 13 § sellaisina kuin niistä ovat 6 § (poist.) laissa 538/2010 ja 13 § osaksi laissa 538/2010, sekä
lisätään 15 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

5 § (Uusi)

Valtioneuvoston päätös tuen jakautumisesta (poist.)

Valtioneuvosto voi päättää valtion tuen jakautumisesta maakunnittain saatuaan tarvittavat maakunnalliset hankeohjelmat sekä Viestintäviraston lausunnon niistä. Valtioneuvosto voi myös päättää, että tuki ei jakaudu maakunnittaisina kiintiöinä.

6 §

Valtion tuen julkinen hakumenettely

Sen jälkeen kun valtioneuvosto on tehnyt 5 §:ssä tarkoitetun päätöksen ja Viestintävirasto on tehnyt maakunnan hankeohjelmaan sisältyvästä hankkeesta markkina-analyysin, maakunnan liiton tehtävänä on julistaa hankkeeseen liittyvä valtion tuki julkisesti haettavaksi. Hakumenettelyn tulee olla kaikille avoin, tasapuolinen ja syrjimätön. Tuen hakuajan tulee olla kohtuulli-

nen hankkeen laajuudesta riippuen, kuitenkin
vähintään neljä viikkoa. (*Uusi*)
(2 mom. kuten HE)

7, 8, 13 ja 15 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Arto Satonen /kok
vpj. Osmo Kokko /ps
jäs. Thomas Blomqvist /r
Ari Jalonen /ps
Kalle Jokinen /kok
Merja Kuusisto /sd
Suna Kymäläinen /sd (osittain)

Johanna Ojala-Niemelä /sd
Raimo Piirainen /sd
Eila Tiainen /vas
Ari Torniainen /kesk
Reijo Tossavainen /ps
Oras Tynkkynen /vihr (osittain)
Mirja Vehkaperä /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula.